תלמוד בבלי · מפרשים על המסכתות הקטנות · הגהות הגרי״ב

הגהות הגריי״ב על אבות דרבי נתן

רבי ישעיה פיק ברלין

ספריית אור ברסלב · or-breslev.co.il

הגהות הגריי"ב על אבות דרבי נתן

רבי ישעיה פיק ברלין

מקור הטקסט: ספריא · רישיון: לפי המהדורה: נחלת הכלל או Creative Commons

התכנים שלפניכם נאספו, מוינו, סוננו ונערכו בעמל רב ובמסירות על ידי צוות פרויקט 'אוצריא' (otzaria.org).

לקריאה באתר, עם המפרשים והמקורות ליד כל שורה: https://or-breslev.co.il/library/הגהות-הגריב-על-אבות-דרבי-נתן/
הקובץ נוצר ב־16 בנובמבר 2026 מגרסה v38-202611161024 של הספרייה.

תוכן העניינים

פרק א 4
פרק ב 5
פרק ג 6
פרק ד 7
פרק ה 7
פרק ו 8
פרק ז 8
פרק ח 8
פרק ט 9
פרק י 9
פרק יא 9
פרק יב 10
פרק יג 10
פרק יד 11
פרק טו 11
פרק טז 11
פרק יז 11
פרק יח 12
פרק יט 12
פרק כ 12
פרק כב 12
פרק כג 13
פרק כד 13
פרק כה 13
פרק כו 14
פרק כז 14
פרק כח 15
פרק כט 15
פרק ל 15
פרק לא 16
פרק לב 16
פרק לג 16
פרק לד 17
פרק לה 18
פרק לו 18
פרק לז 19
פרק לח 19
פרק לט 20
פרק מ 20
פרק מא 21

פרק א

הלכה א

[כל זה ביומא דף ד.]:

[כעין זה קידושין דף ל:]:

הלכה ב

[הוריות דף יא:]:

ר״ל בזה גדולה המדה כו׳ שאהרן ובניו כו׳:

כדאיתא בהוריות שם ואע״פ שהוא כ״ג כו׳:

הלכה ד

[פסחים דף סו:]:

ס"א ל"ג:

[סנהדרין דף קו.]:

הלכה ה

ס"א ל"ג:

הלכה ו

נ"א לוקוס:

הלכה ז

[כ"ז תמצא עירובין דף ק: וע"ש]:

[שוטה דף ט:]:

[סנהדרין דף נט:]:

נ"א סנדלפונים:

הלכה ח

[בסנהדרין אי' בן תימא]:

נ״א ומסננין:

[סנהדרין דף לח:]:

[תמיד דף לג: ר״ה דף לא.]:

נ״א שליט בעולמו:

ונקפלת:

[ברכות דף יז.]:

נ"א ונהנין:

[סנהדרין דל״ח.]:

[פסחים דף קיח. ע״ש]:

עי׳ לעיל ד״ה עסר קללות:

ע״ז דף ח.:

[עי׳ כתובות דף ה.]:

פרק ב

הלכה א

[עי׳ שבת דף סד:]:

הלכה ב

שבת דף יג.:

ס״א בכלום:

[עי׳ קדושין דף פ:]:

[ברכות דף מג:]:

נ״א היא:

[ברכות דף סא. עירובין דף יח:]:

[חולין דף מד:]:

נ״א שלא:

נ״א לחמורה:

[עי׳ סנהדרין דף לז.]:

הלכה ג

שבת פז. [ועי׳ יבמות דף סב.]:

נ״א אחד:

נ״א והגר״א עד:

[עי׳ שנת דפ׳ח:]:

נ״א בעצמו:

ר״ל בזה יכולין להתנצל ולומר היכן הלוחות כו׳:

ס׳א לשברן:

[שבת דף פז וש״נ]:

הלכה ד

כל זה עיין ברכות י. ופסחים נו.:

[שם איתא ולא הודו לו ועי' בפיי המשניות להרמב"ם פסחים פ' אלו דברים ועי' מהרש"א א"א]:

הלכה ה

[סוטה דף יב.]:

[סוטה דף י.]:

[עי' ב"ב דף טז.]:

[גי' רש"י כפירושו על איוב שמא לאחר ימים תנשא ונמצאתי כרוך אחריה]:

הלכה ז

[ע"ז דף יז.]:

הלכה ח

[ברכות דף ד:]:

נ"א שלא יהא ארם בא מן השדה בערב ממלאכתו וילך לביתו ויאמר [וכ"ג הגר"א]:

בגמרא דברכות וקורא ק"ש כו':

נ"א רשב"י [וכ"ג הגר"א] [כ"ה בברכות דף ח:]:

פרק ג

הלכה א

[כתובות דף סח.]:

הלכה ב

[שבת דף קה:]:

הלכה ד

ב"ק דף צ: [ושם ליתא שעבר על דברי ר"ע]:

ס"א לאחר שיצא:

הלכה ה

ס"א והגר"א ל"ג:

הלכה ו

ס"א והגר"א ל"ג:

[יבמות דף סב:]:

[יבמות סב]:

הלכה ח
ברכות יח:

הלכה ט
[כעין זה ביבמות קכא.]:

הלכה י
ב"ב יא.:

נ״א נמצאת הורג אלמנה ושבעה בניה:

נ"א ושבעה וכ״ג הגר"א:

פרק ד

הלכה א
[כעין זה כתובות דף יז.]:

נ"א וישמחו:

הלכה ג
[ברכות דף סא. וש״נ]:

הלכה ד
[עי' רש"י בחגי סימן ב' הביא הך ברייתא בסגנון אחר]:

הלכה ה
[עי' גיטין דף נו]:

נ"א מצות תפילין:

ס"א ושימתה:

נ״א והגר"א כשם:

[תענית דף כט.]:

הלכה ו
[סנהדרין דף לח. ע״ש]:

פרק ה

הלכה ב
[עי' נפירוש הרב מברטנורא משנה יא פ״א דאבות ומ"ש עליו התויו״ט]:

פרק ו

הלכה ב

[מזה משמע שהיה בן לר"ע טרם שנשא בת כלבא שבוע ויתיישב בזה קושית תוספות בשבת דף קנ. ד"ה וריב"ק וב"ב דף קיג. ד"ה ומסו ובכורות דף נח. ד"ה חוץ מן הקרח ע"ש]:

[עי' יומא דף לה: נמצא הלל מחייב את העניים]:

נ"א וסגר"א הרבה והיה מפרנס אותן ואת רחל כו':

[שבת דף נט: ועי' נדרים דף נ.]:

הלכה ג

נ"א הלך ולמד:

נ"א לירושלים ואוריש וגירסת הגר"א לירושלים ואדיר:

נ"א אתה:

[גיטין נו.]:

[כתובות סה.]:

[תענית יט:]:

[גיטין נו.]:

פרק ז

הלכה א

נ"א ואמר זל"ז כך וכך נתן לי איוב:

פרק ח

הלכה ד

עי' תוס' סוכה דף יג. ד"ה בשלש:

הלכה ח

[עי' שבת דף קכז: תמצא כעין מעשים אלו]:

עי' חולין דף ז: ועי' שבת דף קיב: וברש"י שם]:

נ"א משחקת:

פרק ט

הלכה ב
[עי' ערכין דף טו.]:

[עי' שבת דף צז.]:

נ"א מדברים:

נ"א והגר"א [בטלנו שנאמר ולא זכר ברית אחים מפני הברית הכרותה בינינו שבטלנו נאבד את אחותינו]:

[עי' ב"ק דף כה. ב"ב דף קיא.]:

[בכורות דף מד. וש"נ ברכות נד:]:

הלכה ג
[ענין זה ערכין דף טו:]:

הלכה ד
נ"א והגר"א והיה:

[סנהדרין דף כא.] נ"א לפורענות:

פרק י

הלכה ב
[עי' שבועות דף ל.]:

[שם]:

[סנהדרין דף ח.]:

הלכה ג
[מנחות דף קט: ע"ש בר' יהושע בן פרחיה]:

פרק יא

הלכה א
נ"א לא נקנסה מיתה על האדם:

הלכה ג
נ"א להיות אצל שר העיר ושר המשנה:

פרק יב

הלכה ד
אנשים ונשים שנא' ויבכו את אהרן שלשים יום כל בית ישראל ובמשה נאמר ויבכו בני ישראל מפני שמשה הי' מוציא דין לאמיתו ומוכיחן בדברים אבל אהרן לא אמר לאיש שסרחת כצ״ל:

הלכה ה
[שבת דף קנב:]:

נ״א והגר״א ושוטטות:

הלכה ו
נ״א והגר"א [מהם בא]:

הלכה ז
[סנהדרין דף קט.]:

הלכה ח
לשון ניצוח [כעין זה סנהדרין דף צט:]:

הלכה ט
נ״א בחיובי:

נ״א בעבורי אחר מיתתי:

הלכה י
[סוכה דף נג.]:

[כעין זה פסחים דף ח:]:

פרק יג

הלכה ג
[ב״מ דף פז:]:

[ב"מ דף פו: ע״ש וצ״ע]:

[מבואר במדרש להדיא דגוי שני אינו מן המנין דקאי על מצרים ונמצא שיש ע״ב אותיות מן לבוא לקחת וגו' עד ובמוראים גדולים]:

פרק יד

הלכה א
סוכה דף כח. ב״ב דף קלד.:

הלכה ג
נ״א והגר״א ערוגה:

הלכה ו
נ"א והגר״א [ערך]:

עי' שבת דף קמז:

פרק טו

הלכה ב
שבת דף לא. ע״ש:

הלכה ד
שבת דף קנג ע״א:

פרק טז

הלכה ב
[יומא דף לה ע״ב עיין שם]:

[עיין קדושין דף מ ע״א באופן אחר]:

הלכה ג
[ברכות דף סא ע״א]:

נ״א בבת:

עי׳ ברכות דף סא ע״א אלא מעתה בהמה וכו' עיין שם:

הלכה ד
נ״א בשבועה:

פרק יז

הלכה ד
כתובות דף סו::

הלכה ה
ני״א והגר״א מה זו:

הלכה ח
ני״א קבע:

פרק יח

הלכה א
גיטין דף סז.:

הלכה ב
חגיגה דף ג.:

פרק יט

הלכה ג
עי׳ תוס׳ מגילה דף כא.:

הלכה ד
[ברכות דף כח: וע״ש]:

[סנהדרין דף סח.]:

פרק כ

הלכה א
ני״א והגר״א קיבר:

[עיין נדרים דף מא.]:

ני״א והגר״א [בולאות]:

ני״א והגר״א דולים:

ני״א בשלוה:

נ"א והגר״א בשביל:

פרק כב

הלכה ב
[פסחים דף לט.]:

פרק כג

הלכה ד
[סנהדרין דף לט.]:

פרק כד

הלכה ג
נ"א והגר"א מרובים אינו נמוח:

נ"א נימוח והולך לו:

הלכה ד
נ"א כלונס:

הלכה ה
[חגיגה דף טו:]:

הלכה ז
נ"א והגר"א המעשה את חבירו לעשות מצוה מעלה כו' כאילו עשה הוא בגופו [וכ"ה בסנהדרין דף לט.]:

[עיין מנהות דף לט:]:

פרק כה

הלכה א
נ"א יוצרו:

נ"א יוצרו:

[כתובות דף קג:]:

נ"א נתן עיניו בכותל:

ברכות דף כח::

[עירובין דף כא. ובשינוי נוסחא ע"ש]:

[ברכות דף כח:]:

הלכה ב
[כתובות דף קג:]:

הלכה ג
נ"א והוא יושב בקינוף סנהדרין דף סח.:

נ״א משלהן:

נ״א והגר״א אגמים:

נ״א מן התורה (וכו') [ובנמ'] מרבותי וכ״ה גי' הגר״א:

הלכה ד
פיי לצדקה:

הלכה ה
[ביצה דף לב: ע״ש]:

[צ״ל להלך על כל העולם פיי לחזר אחר רב הגון]:

פרק כו

הלכה א
נ״א והגר״א ר״ע אומר שחוק וקלות ראש מרגילין את האדם לערוה מסורת סייג לתורה מעשרות סייג לעושר נדרים סייג לפרישות טהרה סייג לקדושה ענווה סייג ליראת חטא סייג לחכמח שתיקה:

הלכה ב
[נדרים דף כ.]:

[כתובות דף קי:]:

הלכה ד
[ע״ז דף ח. ע״ש]:

נ״א בריתו של אברהם אבינו:

הלכה ו
נ״א שבוזה את היקרים אלא הוי וכו':

פרק כז

הלכה ב
נ״א לים לא בא אלא על סוס זכר שנא' כי בא סוס פרעה וגו' אבל כשנפרע ממנו לא נפרע אלא בסוס ורכב שנאמר דרכת בים סוסיך וגו':

נ״א והמידות:

הלכה ג
נ״א והגר״א נראית:

הלכה ד
נ״א והגר״א מנין:

פרק כח

הלכה א
נ״א והגר״א ארץ ישראל:

הלכה ב
ר״ל הדר בה בקביעות ואינו יוצא הימנה משובח הוא ממנו וזה שיצא אע״פ שפגום משובח הוא וכו׳:

הלכה ז
ס״א והגר״א ודבר שאפשר לשמוע עליך אל תאמר:

פרק כט

הלכה ג
נ"א והגר"א סדרים:

נ״א והגר"א תפשם ותפשום:

נ״א סחורה:

הלכה ה
[יומא פו.]:

הלכה ז
צ״ל תכנס לבית:

פרק ל

הלכה ג
[עי׳ במשנה מכות דף ה.]:

הלכה ד
[סנהדרין דף פט:]:

פרק לא

הלכה א
[עי׳ מנחות דף קג: דרוש ואל תאמין בחייך]:

הלכה ב
[סנהדרין דף לז.]:

נ״א והגר״א ל״ג:

הלכה ג
[סנהדרין דף לח: ע״ז ה.]:

כן איתא בחגיגה יג: וכן איתא בזבחים קטז. וכן בשבת פח: ועיין בילקוט קהלת ד״ה לבד זה מצאתי:

נ״א ותשעים:

[נ״א והגר״א הכנים]:

נ״א פדחתו:

נ״א מי רגלים:

נ״א חותמות:

פרק לב

הלכה א
[ענין זה בסנהדרין דף קח:]:

הלכה ב
נ״א והגר״א דן:

הלכה ג
[כענין זה בברכות דף סא:]:

נ״א אף אני לא אושיב לכם:

פרק לג

הלכה א
נ״א והגר״א תורה אחת לא כתב כאן אלא תורות הרבה מניין לו אלא:

[סנהדרין דף ו:]:

הלכה ב
ני״א או״ה:

ני״א הבקיע:

פרק לד

הלכה א
ני״א העריות:

הלכה ב
[עי' שבועות דף לה: מ״ס פ״ד]:

הלכה ג
ני״א טלאים [אולי צ״ל בעלים. יעב״ץ]:

הלכה ד
[שבת דף קטז.]:

[ב"ב דק״ט:]:

הלכה ה
[מ״ס פ"ו]:

[בכורות ד.]:

[פסחים דצ״ג:]:

[מנחות דפ״ז:]:

[עי׳ סנהדרין דמג:]:

הלכה ו
ני״א באהל מועד:

הלכה ז
[ר״ה דל״א. ע"ש]:

וכבוד אלהי ישראל נעלה:

הלכה ט
ני״א סוכה:

הלכה יא
ס״א ל״ג מן ירושלים עד גמ״ח:

פרק לה

הלכה א
[יומא דף כא.]:

הלכה ב
[ב״ק דף פב:]:

[מגילה דף כו.]:

נ״א לוקחין:

נ"א כבשי מצרים:

נ״א לבני וכ״ג הגר״א:

הלכה ג
[יומא דף יב. מגילה דף כו. זבחים דף נג: קיח:]:

הלכה ד
נ״א היצירה:

נ״א הניחו הכל והלכו:

הלכה ה
[יומא דף מז.]:

הלכה ז
נ״א החרסים נבלעים במקומן: [יומא דף כא. זבחים דף צו.]:

פרק לו

הלכה א
[רוב פרק זה במשנה וגמרא סנהדרין דף קז: קט: קי:]:

הלכה ג
[נ״א והגר"א ר״א מה אתה]:

הלכה ה
[עי׳ עירובין דף יג. ועי׳ סוף קדושין]:

פרק לז

הלכה ב
[חגיגה טז.]:

הלכה ג
שם:

הלכה ד
סוטה כב:

נ״א מרוביא) [מדוכיא] וכ״ה גי׳ הגר״א:

הלכה ה
[גיטין ע.]:

הלכה יב
[זבחים קא.]:

נ״א שונה:

נ״א ומי גדול:

נ״א שאפילו (כו׳) ד׳ או ה׳ צדיקים [אין בה אלא]:

פרק לח

הלכה א
נ"א עושים:

נ״א עושים:

הלכה ג
[עי' במסכת שמחות פ״ח]:

נ"א ולא הניחם השמש ליכנס:

נ״א חכמי:

נ״א אחי לא אלא מכאן לאדם:

[ב״מ לח:]:

הלכה ד
נ״א תשבת הארץ והרצת את שבתותיה כל ימי השמה וגו׳:

[סוטה ג: ע״ש]:

פרק לט

הלכה א
[יומא פו: ע״ש]:

[קידושין מ:]:

נ״א ונופו נוטה:

נ״א נופו של אילן זה:

נ״א נופו זה:

הלכה ב
[סנהדרין דף צה.]:

פרק מ

הלכה א
[פאה פ״א מ״א שבת דף קכז. קדושין דף לט: מ.]:

נ״א כנגד כולם:

הלכה ב
קדושין דף מ.:

הלכה ג
[יומא דף פז.]:

הלכה ד
[יומא פה:]:

נ״א מכפר:

הלכה ז
נ״א שואל (ואינו) משיב אין לו חלק יושב ושותק יש לו חלק:

נ״א שואל ומשיב:

הלכה י
נ"א והגר"א כידון:

הלכה יא
[ברכות דף נז: ושם כל הענין]:

הלכה יב
נ״א מהופך:

הלכה טו
[סנהדרין דף עא:]:

הלכה טז
[ברכות דף סא:]:

נ״א אלא לצפון ולדרום:

[ברכות סב.]:

הלכה יז
נ״א כגון כנסת ישראל לפני הר סיני:

פרק מא

הלכה א
[ובגמ׳ תענית דף כ. רבי אלעזר ברבי שמעון]:

נ״א ר״א:

נ״א ומה סופו של קנה זה זכה:

נ״א צפונית:

צ״ל [ומסככין וכן גרס הגר״א]:

הלכה ב
נ״א למחצה ולמותר:

הלכה ה
[שבת דף קנא:]:

נ״א דמעות סם דמעות חרדל יפה לעינים של שחוק יפה מכולם:

הלכה ו
עי׳ בטור אורח חיים סימן תנא ועיין בר"ן פרק כ״ש:

הלכה ט
[פסחים דף פז:]:

צ״ל וכתיב:

[עי׳ פסחים שם]:

הלכה יב

[הוריות דף יב. וש״נ כריתות דף ה:]:

הלכה יד

[סנהדרין דף צ. וקא חשיב שלשה מלכים וד' הדיוטות]:

הלכה טו

נ״א בית שמאי אומרים יורדים לתוכה ומצפצפין בה ומבצבצים ועולים ממנה:

[ר״ה דף יז.]: